

การเปลี่ยนแปลงที่กำลังดำเนินอยู่
กรณีศึกษา
การเปลี่ยนแปลงของเสียงพยัญชนะกับสระ
บางเสียงในภาษาไทยดำ

โสภิตา ถาวร*

---

* อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
เชียงใหม่.

๐ บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การแปรที่มีแนวโน้มไปสู่การเปลี่ยนแปลงของเสียงพยัญชนะและสระบางเสียงในภาษาไทยดำบ้านนาป่าหนาด ตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย โดยดูว่ามีปัจจัยใดที่ทำให้พยัญชนะและสระในภาษาไทยดำปัจจุบันเกิดการแปรและเปลี่ยนแปลงเสียงไปจากภาษาไทยดำโบราณ การอธิบายถึงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงเสียงจะพิจารณาจากปัจจัยทางสังคม คือ การสัมผัสภาษา (language contact) ทั้งจากภาษาไทยมาตรฐานและภาษากลุ่มลาว (ภาษาเลย/ ลาวเวียงจันทน์/ ลาวหลวงพระบาง) และอายุ กลุ่มอายุที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มวัยสูงอายุ กลุ่มวัยกลางคน และกลุ่มวัยรุ่น ผลการศึกษา เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดการแปรและการเปลี่ยนแปลงเสียงในภาษาไทยดำพบว่า การสัมผัสภาษาจากคำยืมในภาษาไทยมาตรฐานและภาษากลุ่มลาวซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกภาษา จัดเป็นปัจจัยที่มีบทบาทสำคัญ โดยมีการแปรเสียงไปตามกลุ่มอายุ การแปรเสียงที่มีแนวโน้มไปสู่การเปลี่ยนแปลงเสียงจะพิจารณาจากการใช้รูปแปรเฉพาะผู้พูดในกลุ่มวัยรุ่น คือ กลุ่มวัยรุ่นจะรับอิทธิพลจากภาษาไทยมาตรฐานที่มีเสียงปฏิภาคกับคำในภาษาไทยดำเข้ามาใช้มากกว่าผู้พูดอีกสองกลุ่มอายุที่จะรับอิทธิพลส่วนใหญ่มาจากภาษากลุ่มลาว นอกจากนี้เฉพาะผู้พูดในกลุ่มวัยรุ่นยังพบการใช้รูปแปร [ซ:] ของสระประสม /au/ ที่ต้นนิษฐานว่าเป็นการแปรที่เกิดจากปัจจัยภายในภาษา โดยการออกเสียงสระให้ง่ายขึ้น (Vowel simplification)

◎ ABSTRACT

This paper aimed to analyze the variation of the phonological changing trends of the consonants in Tai Dam ethnic group, Ban Na Pa-Hnat village, Khao Kaew sub-district, Chiangkhan district, Loei. The researcher examined the possible factors which influence the Old Tai Dam consonants and vowels variation. The focuses will be on the external social factors, which are the language contact both from Standard Thai and Lao (Loei / Vientiane / Luang Phabang) and age. The age of Tai Dam informants can be considered as the factors which induce the phonological variation and change. The age groups in this study were divided into 3 group : old age, middle-age, and young age. The results revealed that, the external factor in language contact from loanword of standard Thai and Lao into Tai Dam's sound is considered as the most significant factor. The consonants and vowels varied according to age-group, the sound changes in progress were considered by the younger age-group only, and the younger age-group were influenced by standard Thai which correspondence with words in Tai dam, unlike the older age group who were influenced by Lao. Only one case of vowel variation, concerning the variant of the diphthong is hypothesized to be induced by an internal factor i.e. vowel simplification. This variation is found only in the younger age group.

๐ การเปลี่ยนแปลงที่กำลังดำเนินอยู่กรณีศึกษา การเปลี่ยนแปลงของเสียงพยัญชนะกับสระบางเสียงในภาษาไทดำ

ไทดำถือว่าเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีความสำคัญเนื่องจากมีผู้พูดภาษาไทดำอยู่เป็นจำนวนมากในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ผู้พูดส่วนใหญ่อาศัยอยู่ทางตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ตอนเหนือของประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และกระจายอยู่ทั่วไปตามบริเวณต่าง ๆ ของประเทศไทย “ภาษาไทดำ” เป็นชื่อที่ใช้เรียกทั่วไป แต่เฉพาะในประเทศไทยนั้นมีใช้อีกหลายชื่อ ได้แก่ “ภาษาไทดำ ไทยโซ่ง ลาวโซ่ง ไทยทรงดำ ลาวทรงดำ หรือผู้ไทดำ”^๒ ไทดำบ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย ประเทศไทย เป็นไทดำกลุ่มเดียวที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยและมีประวัติการอพยพย้ายถิ่นฐานเข้ามาในประเทศไทยคนละช่วงเวลาและเส้นทางกับไทดำกลุ่มอื่นๆ ที่มีศูนย์กลางอยู่ที่จังหวัดเพชรบุรีก่อนจะกระจายไปแต่ละถิ่น ไทดำบ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย เป็นกลุ่มผู้พูดภาษาไทดำอยู่เพียงหมู่บ้านเดียวและตั้งบ้านเรือนอยู่ปะปนกับคนไทยอีสานถิ่นเลย ทำให้นอกจากภาษาไทยมาตรฐานที่เป็นภาษาราชการแล้ว จึงอาจได้รับอิทธิพลจากภาษาแวดล้อมอันเป็นภาษาของชนกลุ่มใหญ่คือ ภาษาเลย ลาวเลยหรือไทเลย รวมถึงภาษาของชนกลุ่มน้อยที่เป็นภาษาลาวอพยพ (เวียงจันทน์ หลวงพระบาง) ภาษาทั้งหมดนี้ พิณรัตน์ อัครวิฒนากุล (๒๕๔๖) ได้จัดให้อยู่ในภาษากลุ่มลาว ซึ่งคนไทดำบ้านนาป่าหนาดสามารถพูดและฟังได้เข้าใจหมดทุกคน

จากการได้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงเสียง (Phonological change) จากภาษาไทดำโบราณ (L-Thongkum, ๒๐๐๒)^๓ ที่ทำให้เกิดภาษาไทดำปัจจุบันถิ่นต่าง ๆ พบว่า ระบบเสียงพยัญชนะและสระของภาษาไทดำบ้านนาป่าหนาด (ชาคริต อนันทรวัณ, ๒๕๒๑) มีการเปลี่ยนแปลงจากภาษาไทดำโบราณแตกต่างไปจากภาษาไทดำถิ่นอื่น ๆ ที่มีผู้ศึกษาไว้ทั้งในประเทศเวียดนามและประเทศไทย คือ พบจำนวนหน่วยเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ (cw-) ที่มีเพียงหน่วยเสียงเดียวคือ /kw-/ ขณะที่ถิ่นอื่นส่วนใหญ่มี ๓ หน่วยเสียง แต่พบจำนวนหน่วยเสียงสระประสมมากกว่าถิ่นอื่นเนื่องจากความสั้นยาวของสระประสมมีนัยสำคัญทางภาษาศาสตร์ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้เก็บข้อมูลทางเสียงเบื้องต้นพบว่าภาษาไทดำบ้านนาป่าหนาดในปัจจุบันมีการออกเสียงพยัญชนะและสระที่แตกต่างกันในผู้พูดที่มีอายุลดหลั่นกันไป ดังนี้

๑) ภาษาไทดำบ้านนาป่าหนาดในปัจจุบันมีการแปรเสียงไปตามกลุ่มอายุเกิดขึ้น ตัวอย่าง ในผู้พูดกลุ่มวัยสูงอายุและวัยกลางคนจะออกเสียงพยัญชนะต้นที่มาจากเสียงกักโฆชะในภาษาไทดั้งเดิม เช่น *b- เป็นเสียงกักโฆชะสติดิล [pu^{๓๔}] ‘พลู’ ขณะที่กลุ่มวัยรุ่นมีการแปรของเสียงกักโฆชะสติดิลและเสียงกักโฆชะธนิตเกิดขึ้นคือ [pu^{๓๔} ~ phu^{๓๔}] หรือในคำว่า /pap^{๓๓}/ ‘พับ’ ที่พบว่าผู้พูดในกลุ่มวัยรุ่นทุกคนจะออกเสียงแปรไปทั้งคำเป็น [phap^{๓๓}] เป็นต้น การแปรดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าเริ่มมีการออกเสียงพยัญชนะต้นเหล่านี้แตกต่างไปจากลักษณะที่ Chamberlain (๑๙๗๕) และ Hartmann (๑๙๘๐) ได้จัดให้ภาษาไทดำอยู่ในกลุ่มที่มีการกลายจากเสียงพยัญชนะต้นกักดั้งเดิมเสียงก้อง (กักโฆชะสติดิล) เป็นเสียงไม่ก้อง ไม่พ่นลม (กักโฆชะสติดิล) *b > p

๒) ผู้วิจัยพบการแปรของเสียงสระ /aw/ เช่น คำว่า /saw^{๔๕}/ ‘ใส่’ ในขณะที่ผู้พูดกลุ่มวัยสูงอายุและวัยกลางคนยังคงออกเสียงสระประสมดั้งเดิม [saw^{๔๕}] แต่ผู้พูดกลุ่มวัยรุ่นออกเสียงเป็น [aj] และมีการแปรไปเป็นสระเดี่ยว [ɜ:] เกิดขึ้นด้วยคือ [saw^{๔๕} ~ saɟ^{๔๕} ~ sɜ:^{๔๕}] เป็นต้น การแปรของผู้พูดกลุ่มวัยรุ่นจาก

สระประสม [aw] ไปเป็นสระเดี่ยว [ɔ:] นี้ ทำให้มีความเป็นไปได้ที่ในอนาคต ภาษาไทดำอาจสูญเสียลักษณะที่รักษาสระประสมในภาษาไทดั้งเดิมที่มีลักษณะ การเปลี่ยนแปลงของสระประสม *iə *uə *uə *aw > iə uə uə aw ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่ใช้แยกภาษาไทดำออกเป็นคนละถิ่นกับภาษาไทแดง ไทขาว และ ไทลื้อ (Kullavanijaya and L-Thongkum, ๑๙๙๘)

๓) ภาษาไทดำบ้านนาป่าหนาดในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงเสียง ที่พบทั่วไป คือ พยัญชนะต้นควบกล้ำภาษาไทดำโบราณ *khw-, *ɣw-, *kw-, *gw-, *hɣw- และ *ɣw- ผู้พูดจะออกเสียงเป็นเสียงพยัญชนะต้นเดี่ยว [kh-], [k-] และ [ɣ-] ตามลำดับโดยเกิดร่วมกับทุกสระ หากเกิดกับสระกลางต่ำ /a, a:/ จะออกเสียงเป็นสระประสม [uə] เช่น คำว่า ‘กวาง’ *kwaŋ A๑ ผู้พูด จะออกเสียงเป็น [kuəŋ^{๒๒}] ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพยัญชนะต้นควบกล้ำเริ่มหายไป คงเหลือเพียงพยัญชนะต้นเดี่ยว (cw- > c-)

๔) จากงานวิจัยของ ซาคริต อนันทราวัน (๒๕๒๑) ที่เคยศึกษาระบบเสียง ภาษาไทดำบ้านนาป่าหนาด พบว่าผู้พูดจะออกเสียงแปรกันระหว่างเสียง [d-] และ [l-] เช่น ในคำว่า [do:m^{๒๒}] ~ [lo:m^{๒๒}] ‘ดม’ หรือ [dɛ:ŋ^{๒๒}] ~ [lɛ:ŋ^{๒๒}] ‘แดง’ นั้น ปัจจุบันผู้วิจัยเริ่มไม่พบการแปรดังกล่าวแต่พบว่าผู้พูดจะออกเสียงเป็น [d-] ทั้งหมด ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าเป็นลักษณะที่มีการเปลี่ยนแปลงสูงเช่นเดียวกัน

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า การแปรและการเปลี่ยนแปลงของ เสียงพยัญชนะและสระในภาษาไทดำเกิดขึ้นและดำเนินอยู่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงได้ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างถิ่นและภายในแต่ละถิ่นก็เกิด ความแตกต่างระหว่างอายุของผู้พูดด้วย ดังที่ เพชรตะบอง ไพศุนญ์ (๒๕๕๓ : ๔) ได้กล่าวว่า ไทดำบ้านนาป่าหนาดปัจจุบันโดยเฉพาะเยาวชนไทดำได้รับภาษาไทย มาตรฐานเข้ามาใช้ในชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีโรงเรียนประจำ หมู่บ้านทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่กำหนดให้ใช้ภาษาไทยมาตรฐาน เป็นสื่อในการสอน อีกทั้งด้านสาธารณูปโภค บ้านนาป่าหนาดในปัจจุบัน

ทุกครอบครัวจะมีวิทยุ โทรทัศน์ ทำให้ระบบสื่อสารมวลชนได้เข้ามามีบทบาทต่อการรับรู้ข่าวสารและมีผลให้เด็ก ๆ สามารถฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาไทยได้ สิ่งเหล่านี้จึงอาจทำให้เยาวชนไทยดัดใช้ภาษาไทยดำน้อยลงและใช้ภาษาของทางราชการและภาษาอื่นมากขึ้น จึงน่าสนใจศึกษาการแปรและการเปลี่ยนแปลงของเสียงพยัญชนะและสระในภาษาไทยตำบลบ้านนาป่าหนาดปัจจุบัน โดยเลือกผู้พูดที่มีอายุแตกต่างกันซึ่งจะทำให้เห็นภาพของการเปลี่ยนแปลงจากอดีตว่ามาสู่ปัจจุบันได้อย่างไร การแปรในปัจจุบันจะสามารถอธิบายสาเหตุและแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงในภาษาไทยตำบลบ้านนาป่าหนาดที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วิเคราะห์การแปรของเสียงตามอายุที่มีแนวโน้มไปสู่การเปลี่ยนแปลงของเสียงพยัญชนะและสระในภาษาไทยตำบลบ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคน จังหวัดเลย

สมมติฐานการวิจัย

ผู้พูดที่มีอายุน้อยลงจะยิ่งใช้รูปแปรทางเสียงที่เป็นรูปแปรที่เกิดขึ้นใหม่ในถิ่นของตนหรือรูปแปรของเสียงในภาษาไทยมาตรฐานมากกว่าผู้พูดอายุมาก

การดำเนินการวิจัย

ศึกษาการแปรและการเปลี่ยนแปลงเสียงในภาษาไทยตำบลบ้านนาป่าหนาดปัจจุบันซึ่งจัดเป็นการศึกษาโดยมองภาษาในช่วงเวลาเดียวหรือในสมัยเดียวแล้วเห็นลักษณะที่แปรไปในภาษานั้น ๆ เรียกได้ว่าการศึกษาภาษาร่วมสมัย (synchronic study) โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

ตัวแปร ตัวแปรหลักในงานวิจัยนี้คือ กลุ่มอายุ แบ่งออกเป็น ๓ กลุ่มอายุ กลุ่มอายุละ ๑๐ คน ได้แก่ ผู้บอกลาภากลุ่มวัยรุ่น (๑๘-๒๕ ปี) ส่วนใหญ่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๖ ที่โรงเรียนในหมู่บ้าน กลุ่มวัยกลางคน (๓๕-๕๐ ปี)

มีประวัติจบการศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ ๖ ถึงมัธยมศึกษาปีที่ ๓ ประกอบอาชีพทำนาและทอผ้าในหมู่บ้าน และกลุ่มวัยสูงอายุ (๖๐ ปีขึ้นไป) ทุกคนจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ประกอบอาชีพทำไร่ ทำนา บางคนไม่ได้ประกอบอาชีพแล้ว ในการคัดเลือกผู้บอกภาษาเพื่อเก็บข้อมูลการแปรเสียงนี้ ผู้บอกภาษาทุกคนจะต้องพูดภาษาไทยดำเป็นภาษาแม่ จะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงก็ได้ ทั้งนี้ผู้บอกภาษาทุกคนจะต้องมีอวัยวะในการออกเสียงอยู่ในสภาพครบถ้วนสมบูรณ์ ออกเสียงได้ชัดเจน และมีความเต็มใจที่จะสละเวลาให้ความร่วมมือ

การสร้างเครื่องมือวิจัย รายการคำศัพท์เพื่อศึกษาการแปรและการเปลี่ยนแปลงเสียงพยัญชนะและสระประกอบด้วย รายการคำที่คัดเลือกมาจากคลังศัพท์ Old Tai Dam (Black Tai) Lexicon ของ ริระพันธ์ เหลืองทองคำ (ฉบับ ๒๕๔๕) โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือกคำศัพท์ที่เป็นคำร่วมเชื้อสาย (cognate) กับคำภาษาไทย รวมทั้งใช้พจนานุกรมลาว-ไทย (วิระพงศ์ มีสถาน, ๒๕๔๓) และพจนานุกรม ภาคอีสาน-ภาคกลาง (สมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า และคณะ, ๒๕๑๕) เป็นหลัก โดยเลือกคำที่ปรากฏตรงกันหรือเป็นเสียงปฏิภาคกันในภาษากลุ่มลาวภาษาไทย และภาษาไทยดำตามที่ ริระพันธ์ เหลืองทองคำ (ฉบับ ๒๕๔๕) ได้สืบสร้างไว้ ทั้งนี้การศึกษาเสียงปฏิภาคจะเป็นตัวเทียบเพื่อดูว่าระบบเสียงภาษาไทยดำปัจจุบันมีการแปรไปด้วยอิทธิพลจากภาษาไทยและภาษากลุ่มลาวอย่างไร รวมคำศัพท์เพื่อเก็บข้อมูลการออกเสียงจำนวน ๒๘๐ คำ (จากรายการคำที่ใช้ศึกษาพยัญชนะ ๑๘๐ คำ และรายการคำที่ใช้ศึกษาสระ ๑๐๐ คำ)

วิธีการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยใช้แบบสำรวจประวัติของผู้บอกภาษาเพื่อสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้บอกภาษาทั้งสามกลุ่มอายุ ในการถามผู้วิจัยจะใช้รูปภาพ อุปกรณ์ หรือแสดงท่าทางประกอบ แล้วให้ผู้บอกภาษาพูดคำนั้น ๆ การจดบันทึกข้อมูลผู้วิจัยใช้ตัวอักษร IPA พร้อมกับบันทึกเสียงลงในเครื่องบันทึกเสียง

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์การแปรและการเปลี่ยนแปลงเสียงในผู้พูด ๓ กลุ่มอายุ โดยใช้แนวคิดเกี่ยวกับการแปรและการเปลี่ยนแปลงเสียงตามแนวการศึกษาภาษาศาสตร์สังคมที่วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภาษากับตัวแปรทางสังคมเพื่อดูว่าปัจจัยใดทางสังคมที่สัมพันธ์กับลักษณะการใช้ภาษา และอธิบายแนวโน้มการคงอยู่และการหมดไปของรูปแปรจากกระบวนการแข่งขันกันของรูปแปรแต่ละรูป (Competing sound change) ของ Wang (๑๙๖๙)

การกำหนดให้มีการแปรของเสียงพยัญชนะและสระเกิดขึ้นนั้น พิจารณาได้จากลักษณะต่างๆ คือ ๑) การออกเสียงพยัญชนะและสระของผู้บอกภาษาแตกต่างกันไปจากหน่วยเสียงพยัญชนะและสระที่มีพัฒนาการการกลายเสียงมาจากภาษาไทยดำโบราณเป็นภาษาไทยดำบ้านนาป่าหนาด หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือเมื่อผู้บอกภาษามีการออกเสียงคำๆ ใดด้วยพยัญชนะและสระมากกว่า ๑ เสียงอย่างสม่ำเสมอก็จะตัดสินใจให้มีการแปรเกิดขึ้น ๒) การออกเสียงพยัญชนะและสระที่แตกต่างกันระหว่างผู้บอกภาษาทั้งสามกลุ่มอายุ ส่วนปัจจัยหรือสาเหตุที่ทำให้เกิดการแปรอาจพิจารณาได้จาก ๑) หากมีการแปรของพยัญชนะและสระเกิดขึ้นกับกลุ่มอายุหนึ่งซึ่งทำให้แตกต่างไปจากกลุ่มอายุอื่น และการแปรที่เกิดขึ้นนั้นมีลักษณะไปตรงกันกับอีกภาษาหนึ่งได้แก่ภาษากลุ่มลาว (เลย หรือลาวเวียงจันทน์) รวมถึงภาษาไทยมาตรฐาน อาจทำให้เราสรุปได้ว่าการแปรดังกล่าวมีปัจจัยมาจากการสัมผัสภาษา (language contact) ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอก (External factors) ของภาษา หรือ ๒) หากไม่พบว่าปัจจัยการสัมผัสภาษามีส่วนทำให้เกิดการแปรทางเสียงขึ้นก็ทำให้สันนิษฐานได้ว่าอาจเกิดจากปัจจัยภายใน (Internal factors) ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่พิจารณารองลงไปในงานวิจัยนี้ นอกจากนี้ ปัจจัยที่มีอิทธิพลอื่น ๆ เช่น โอกาสที่ผู้บอกภาษาจะได้สัมผัสกับผู้พูดภาษากลุ่มลาวและภาษาไทยมาตรฐาน ก็อาจจะต้องนำมาใช้พิจารณาด้วย

ยกตัวอย่างการวิเคราะห์เสียงพยัญชนะในคำว่า ‘พลู’ หากผู้บอกภาษาทั้งกลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มวัยกลางคนต่างออกเสียงเป็น [pu^{๓๔}] แต่กลุ่มเด็กออกเสียง

เป็น [phu^{๓๔}] สามารถสรุปได้ว่าเกิดการแปรของเสียงพยัญชนะต้นขึ้น เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยทางเสียงจะพบว่า ภาษาไทดำจัดอยู่ในกลุ่ม P (Chamberlain ๑๙๗๕, Hartmann ๑๙๘๐) ที่จะต้องมีการกลายเสียงจากพยัญชนะต้นดั้งเดิมเสียงก้องเป็นเสียงไม่ก้อง (*b > p) ทำให้สันนิษฐานได้ว่ารูปแปร [ph] อาจยืมมาได้จากทั้งภาษากลุ่มลาวและภาษาไทยมาตรฐานที่มีคำร่วมเชื้อสายกันนั้น ทั้งนี้ หากพิจารณาถึงโอกาสที่ผู้บอกภาษาจะมาสัมผัสกับภาษาที่มีอิทธิพลดังกล่าวพบว่า ผู้บอกภาษากลุ่มเด็กมีโอกาสใช้ภาษาไทยมาตรฐานมากกว่ากลุ่มอายุอื่นเนื่องจากเป็นภาษาที่ใช้สอนในโรงเรียน ดังนั้นรูปแปร [ph] น่าจะยืมมาจากภาษาไทยมาตรฐานมากกว่าภาษากลุ่มลาว อีกเหตุผลหนึ่งที่ใช้สนับสนุนคือกลุ่มคนไทดำบ้านนาป่าหนาดได้ตั้งบ้านเรือนอยู่ท่ามกลางกลุ่มผู้พูดภาษากลุ่มลาวมาเป็นระยะเวลายาวนานแล้ว ก่อนที่ภาษาไทยมาตรฐานจะถูกนำไปใช้สอนในโรงเรียนหรือใช้สื่อสารผ่านทางสื่อวิทยุ โทรทัศน์ แต่ก็ไม่พบว่าเกิดการแปรขึ้นในกลุ่มผู้สูงอายุและกลุ่มวัยกลางคน ทำให้สรุปการแปรที่เกิดขึ้นนี้ได้ว่ามาจากปัจจัยการสัมผัสภาษากับภาษาไทยมาตรฐาน เป็นต้น

ระบบเสียงภาษาไทยคำบ้านนาป่าหนาด อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย

พยัญชนะภาษาไทยคำบ้านนาป่าหนาดมี ๒๐ หน่วยเสียง ทุกเสียงจะปรากฏเป็นพยัญชนะต้นเดี่ยวได้ มีเพียง ๙ เสียงที่เกิดเป็นพยัญชนะท้ายเดี่ยว ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประเภทของเสียง	ฐานกรณ์	ริม ฝีปาก	ปุ่ม เหงือก	เพดาน แข็ง	เพดาน อ่อน	ช่องเส้น เสียง
พยัญชนะกักอโฆษะ โฆษะ	สถิต	p-	t-	c-	k-	?-
	ธนิต	ph-	th-	[tʃ-]	kh-	
		b-	d-			
พยัญชนะเสียดแทรกอโฆษะ		f-	s-			h-
พยัญชนะก้องกังวานโฆษะ	นาสิก	m-	n-	ŋ-	ŋ-	
	ข้างลิ้น		l-			
	กึ่งสระ	w-	j-			

พยัญชนะท้ายมี ๙ หน่วยเสียง แบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม ได้แก่ พยัญชนะกัก /-p,-t,-k,-ʔ/ และพยัญชนะก้องกังวาน /-m,-n,-ŋ,-w,-j/

สระเดี่ยวในภาษาไทยคำบ้านนาป่าหนาดมี ๑๘ หน่วยเสียง ประกอบด้วย สระสั้น ๙ หน่วยเสียง และคู่สระยาวที่เปรียบเทียบ ๙ หน่วยเสียง มีดังนี้ ตำแหน่งของลิ้น

ตำแหน่งของลิ้น ระดับลิ้น	สระหน้า	สระกลาง	สระหลัง
สูง	i i ː	u u ː	u u ː
กลางค่อนข้างสูง	e e ː	ɤ ː ɤ ː	o o ː
กลางค่อนข้างต่ำ	ɛ ɛ ː		ɔ ɔ ː
ต่ำ		a a ː	

สระประสมมี ๔ หน่วยเสียง ได้แก่ /iə, uə, oə, aʊ/

๑ การเปลี่ยนแปลงของเสียงพยัญชนะกับสระบางเสียงในภาษาไทยคำบ้านนาป่าหนาด

ผลการวิจัยพบว่า เสียงพยัญชนะที่มีการแปร ได้แก่ พยัญชนะต้น ph- b- d- l- (< *l-) p- t- c- k- (< *b- *d- *ɟ- *g-) ɲ- (< *hɲ- *ɲ-, *j-) kh- k- (< *khw-, *kw- *gw-) s- (< *x-) h- (< *h- *h-) และพยัญชนะท้าย -ʔ (< *Vʔk ในภาษาไทยคำโบราณระยะที่ ๑) ส่วนเสียงสระที่มีการแปร ได้แก่ สระเดี่ยวเสียงสั้นและสระประสมทุกหน่วยเสียง รวมถึงสระเดี่ยวเสียงสั้นทุกหน่วยเสียงที่มาจากสระยาว *ii, *uuu, *uu, *ɛɛ, *aa และ *ɔɔ (ปรากฏเฉพาะหน้า *-k) ในภาษาไทยคำโบราณ

จากการแปรของเสียงพยัญชนะและสระที่พบดังกล่าว ไม่ใช่เสียงพยัญชนะ และสระทุกเสียงที่การแปรจะมีแนวโน้มไปสู่การเปลี่ยนแปลง การแปรของเสียงพยัญชนะและสระที่พบว่ามีแนวโน้มไปสู่การเปลี่ยนแปลงเสียงในอนาคต มีบางเสียง ได้แก่ รูปแปรพยัญชนะควบกล้ำ [khw-], [kw-] ของพยัญชนะต้น /kh-/ (< *khw-), /k-/ (< *kw-, *gw-) รูปแปร [j-] ของพยัญชนะ /j-/ (< *j-) และรูปแปร [ph-] ของพยัญชนะ /p-/ (< *b-) ตามลำดับ รวมถึงรูปแปร [a, a:] ของสระประสม /uo/ (< *a, a: ที่ตามหลังพยัญชนะต้นควบกล้ำ *cw-) และรูปแปร [aj, ɔ:] ของสระประสม /au/ (< *au) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

พยัญชนะ kh- และ k- ที่มาจากพยัญชนะต้นควบกล้ำ *khw- และ *kw-, *gw- ตามลำดับ ในภาษาไทยดำโบราณซึ่งกำลังจะสูญไปในภาษาไทยดำ ปัจจุบันบ้านนาป่าหนาด มีการแปรระหว่างพยัญชนะต้นเดี่ยวและพยัญชนะต้นควบกล้ำที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้

๑. พยัญชนะ kh- ที่มาจากพยัญชนะต้นควบกล้ำ *khw- มีรูปแปร ๔ รูป ได้แก่ รูปแปรพยัญชนะต้นเดี่ยว [kh-] และ [k-] และรูปแปรพยัญชนะต้นควบกล้ำ [khw-] และ [kw-] แตกต่างกันไปในแต่ละคำ คือ รูปแปร [k-] พบในคำ [kuə^{๔๔}] ‘ขวก’ [kuə^{๓๔}] ‘ไขว่ (ห้าง)’ และ [kuə^{๓๔}] ‘ไขว่’ เฉพาะผู้พูดคนที่ ๕ ของวัยกลางคน รูปแปรพยัญชนะต้นควบกล้ำ [kw-] พบ ๑ คำ คือ [kwa^{๔๔}] ‘ขวก’ ในผู้พูดกลุ่มวัยรุ่น ส่วนรูปแปร [kh-] กับ [khw-] มีการแปรอิสระกันในบางคำ เช่น [khe:n^{๒๒} ~ khwe:n^{๒๒}] ‘เขวน’ หรือ [khuəm^{๓๑} ~ khwam^{๓๑}] ‘คว่ำ’ ซึ่งพบเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นเช่นเดียวกัน

พยัญชนะ	คำศัพท์	รูปแปรของกลุ่มอายุ		
		๖๐ ปีขึ้นไป	๓๕-๕๐ ปี	๑๘-๒๕ ปี
/kh-/ (<khw-)		[kh-]	[kh-], [k-]	[kh-], [khw-], [kw-]
	แขวน	khɛ̃ ɿn ^{๒๒} , hɔ̃ j ^{๓๑}	khɛ̃ ɿn ^{๒๒} , hɔ̃ j ^{๓๑}	khɛ̃ ɿn ^{๒๒} , khwɛ̃ ɿn ^{๒๒} , hɔ̃ j ^{๓๑}
	ไขว่ (ห้าง)	khuəj ^{๓๔} , ka ɿj ^{๓๔}	khuəj ^{๓๔} , kuəj ^{๓๔} (คนที่ ๕), ka ɿj ^{๓๔}	khuəj ^{๓๔} , khwa ɿj ^{๓๔} , ka ɿj ^{๓๔}
	ไขว้	khuəj ^{๓๔} , ka ɿj ^{๓๔}	khuəj ^{๓๔} , kuəj ^{๓๔} (คนที่ ๕), ka ɿj ^{๓๔}	khuəj ^{๓๔} , khwa ɿj ^{๓๔} , ka ɿj ^{๓๔}
	ขวา	khuə ^{๒๒}	khuə ^{๒๒}	khwa ɿ ^{๒๒}
	คว่ำ	khuəm ^{๓๑}	khuəm ^{๓๑}	khuəm ^{๓๑} , kwam
	ขวา	khuəʔ ^{๔๔}	khuəʔ ^{๔๔} , kuəʔ ^{๔๔} (คนที่ ๕)	khwaʔ ^{๔๔} , kwaʔ ^{๔๔}

รูปแปร [k-] ที่พบในคำว่า /khuəʔ^{๔๔}/ ‘ขวาก’, ‘ไขว่ (ห้าง)’ และ ‘ไขว้’ ดังกล่าว เกิดจากผู้พูดกลุ่มวัยกลางคนนำการปฏิภาคของเสียงพยัญชนะในภาษาไทยคำ ภาษาไทยมาตรฐานและภาษากลุ่มลาวมาใช้ กล่าวคือพยัญชนะที่มาจาก *g- จะกลายเป็นเสียงไม่พ่นลม (สติล) /k-/ ในภาษาไทยคำที่ปฏิภาคกับเสียงพ่นลม (ธนิต) /kh-/ ในภาษาไทยมาตรฐานและภาษากลุ่มลาว โดยผู้พูดได้ปรับพยัญชนะ /kh-/ ในคำว่า /khuəʔ^{๔๔}/ ‘ขวาก’ /khuəj^{๓๔}/ ‘ไขว่ (ห้าง)’ และ /khuəj^{๓๔}/ ‘ไขว้’ ที่มาจากภาษาไทยคำโบราณ *khw- ตาม /kh-/ ที่มาจาก *g- คือปรับไปเป็น /k-/ ตามเสียงปฏิภาค ทั้งนี้เห็นได้จากการออกเสียงของผู้พูดที่ควรออกเสียงด้วยรูปแปรเดิมคือเสียงพ่นลม (ธนิต) [kh-] ที่มาจากพยัญชนะ *khw- ในภาษาไทยคำโบราณ คือ [khuəʔ^{๔๔}], [khuəj^{๓๔}] และ [khuəj^{๓๔}] แต่กลับออกเป็นเสียงไม่พ่นลม (สติล) คือ [kuəʔ^{๔๔}], [kuəj^{๓๔}] และ [kuəj^{๓๔}] ตามการปฏิภาคของพยัญชนะที่มาจาก *g- แทน การที่ผู้พูดปรับพยัญชนะ /kh-/ ที่มาจาก *khw- ตาม /kh-/ ที่มาจาก *g- โดยปรับเป็น [k-] นั้นจัดเป็นกระบวนการแก้ไขเกินเหตุ (hypercorrection) ของผู้พูดกลุ่มวัยกลางคน ลักษณะดังกล่าวนี้พบเช่นเดียวกันในงานวิจัยของ สมทรง บุรุษพัฒน์ (๒๕๕๔) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้พูดคิดว่าการใช้รูปแปรใหม่ดังกล่าวเป็นการออกเสียงที่ถูกต้องมากกว่ารูปแปรเดิมที่ตนใช้เป็นปกติ เพราะฉะนั้นการออกเสียงเป็นเสียงไม่พ่นลม (สติล) จึงน่าจะถูกต้องตามเสียงปฏิภาคกันดังกล่าว

ส่วนรูปแปร [kw-] ผู้พูดกลุ่มวัยรุ่นปรับ /khw-/ ที่ยืมมาจากภาษาไทยมาตรฐานให้เป็นเสียงไม่พ่นลม [kwaʔ^{๔๔}] ตามเสียงปฏิภาคในภาษาไทยคำแทนแต่ยังคงเสียงวรรณยุกต์เดิมของภาษาไทยคำไว้ ซึ่งจัดเป็นกระบวนการแก้ไขเกินเหตุของผู้พูดเช่นเดียวกัน

๒. พยัญชนะ k- ที่มาจากพยัญชนะต้นควบกล้ำ *kw- และ *gw- ในบางคำไม่พบการแปรทั้งสามกลุ่มอายุ แต่ในคำที่มีการแปรพบรูปแปร ๔ รูป ได้แก่ [k-], [kh-], [kw-] และ [khw-] แตกต่างกันไปตามคำ คือ บางคำพบ ๒ รูปแปร

ได้แก่ [k-] และ [kw-] โดยพบ ๑ คำในกลุ่มวัยสูงอายุที่มีลักษณะแปรอิสระกัน คือ คำว่า [kuəj^{๔๔} ~ kwa:j^{๔๔}] ‘ควาย’ บางคำมีรูปแปร [k-] และ [kh-] ที่พบเฉพาะกลุ่มผู้พูดวัยกลางคนและวัยรุ่น โดยผู้พูดในกลุ่มวัยกลางคนพบเพียงคำเดียว คือ คำว่า [kuəŋ^{๓๓}, khəŋ^{๓๓}] ‘ขว้าง’ และบางคำพบรูปแปร ๓ รูป ได้แก่ [k-], [kw-] และ [khw-] หรือรูปแปร [k-], [kh-] และ [khw-] แปรอิสระกัน โดยพบเฉพาะผู้พูดในกลุ่มวัยรุ่นเท่านั้น ตัวอย่างคำมีดังนี้

พยัญชนะ	คำศัพท์	รูปแปรของกลุ่มอายุ		
		๖๐ ปีขึ้นไป	๓๕-๕๐ ปี	๑๘-๒๕ ปี
/k-/ (<*kw-)		[k-]		[k-], [kw]
	แกว่ง	kɛ ŋ ^{๓๔}	kɛ ŋ ^{๓๔}	kɛ ŋ ^{๓๔} , kwɛ ŋ ^{๓๔}
	กวาด	phiəw ^{๓๑}	kuət ^{๔๔} , phiəw ^{๓๑}	kuət ^{๔๔} , kwa ɿt ^{๔๔} , phiəw ^{๓๑}
	กว้าง	kuəŋ ^{๓๑}	kuəŋ ^{๓๑}	kwa ɿŋ ^{๓๑}
	เกวียน	kiən ^{๓๑}	kiən ^{๓๑}	kwiən ^{๓๑}
			[k-], [kw-]	[k-], [kh-]
/k-/ (<*g w-)	ความ คำพูด	kuəm ^{๔๔}	kuəm ^{๔๔}	kuəm ^{๔๔}
	ขว้าง	kuəŋ ^{๓๓}	kuəŋ ^{๓๓} ,	kuəŋ ^{๓๓} ,
			khuəŋ ^{๓๓}	khuəŋ ^{๓๓}

พยัญชนะ	คำศัพท์	รูปแปรของกลุ่มอายุ		
		๖๐ ปีขึ้นไป	๓๕-๕๐ ปี	๑๘-๒๕ ปี
	ควีน	kuən ^{๔๔}	kuən ^{๔๔}	kuən ^{๔๔} , kwan ^{๔๔} , khwan ^{๔๔}
	ควาย	(^{๒๒} to) kuəj ^{๔๔} , kwa ɿj ^{๔๔}	(^{๒๒} to) kuəj ^{๔๔}	(^{๒๒} to) kuəj ^{๔๔} , (^{๒๒} to) khuəj ^{๔๔} , khwa ɿj ^{๔๔}

พยัญชนะ ɲ- ที่มาจากพยัญชนะต้น *j- ในภาษาไทยดำโบราณ มีรูปแปร ๒ รูป ได้แก่ [ɲ-] และ [j-] แตกต่างกันไปตามคำและกลุ่มอายุ รูปแปร [j-] จะพบทุกคำเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นและพบบางคำในกลุ่มวัยกลางคน ในกลุ่มวัยสูงอายุพบรูปแปร [j-] เพียงคำเดียว คือ คำว่า [jaʔ^{๔๔} ~ jaʔ^{๔๔}] ‘ยาก’ นอกนั้นผู้พูดกลุ่มวัยสูงอายุทุกคนจะออกเสียงด้วยรูปแปรเดิม [ɲ-] ทั้งหมด ดังตัวอย่างต่อไปนี้

พยัญชนะ	คำศัพท์	รูปแปรของกลุ่มอายุ		
		๖๐ ปีขึ้นไป	๓๕-๕๐ ปี	๑๘-๒๕ ปี
/ɲ- / (<*j-)		[ɲ-, j-]		[j-]
	ยาก	jaʔ ^{๔๔} , ɲ aʔ ^{๔๔}	jaʔ ^{๔๔} , ɲ aʔ ^{๔๔}	jaʔ ^{๔๔}
	(นก) ยุง	ɲ u ɿŋ ^{๔๔}	ju ɿŋ ^{๔๔} , ɲ u ɿŋ ^{๔๔}	ju ɿŋ ^{๔๔}
	ไย	ɲ au ^{๔๔}	jaʔ ^{๔๔} , ɲ au ^{๔๔}	jaʔ ^{๔๔}

พยัญชนะ p- ที่มาจากพยัญชนะต้นกักโฆชะ *b- ในภาษาไทยดำโบราณ
 มีการแปรระหว่างเสียงแบบไม่พ่นลม (สติล) [p-] และเสียงแบบพ่นลม (ธนิต) [ph-] ที่เกิดในบางคำ โดยมีการแปรเกิดขึ้นในทุกกลุ่มอายุซึ่งพบมากในผู้พูดกลุ่มวัยรุ่น ดังตัวอย่าง

พยัญชนะ	คำศัพท์	รูปแปรของกลุ่มอายุ		
		๖๐ ปีขึ้นไป	๓๕-๕๐ ปี	๑๘-๒๕ ปี
/p-/		[p-], [ph-]		
	พี (อ้วน)	pi : ^{๔๔}	pi : ^{๔๔}	pi : ^{๔๔}
	พี	pi : ^{๓๓} , ʔ a :j ^{๓๑}	pi : ^{๓๓} , ʔ a :j ^{๓๑} , kho : ^{๒๒}	pi : ^{๓๓}
	พร้าว	pa : ^{๔๒}	pa : ^{๔๒}	pa : ^{๔๒}
	แพ	pɛ : ^{๔๔}	pɛ : ^{๔๔} , phɛ : ^{๔๔}	pɛ : ^{๔๔} , phɛ : ^{๔๔}
	พลู	pu : ^{๔๔} , phu : ^{๔๔}	pu : ^{๔๔} , phu : ^{๔๔}	pu : ^{๔๔} , phu : ^{๔๔}
	พัด	pat ^{๔๔} , phat ^{๔๔} , wi : ^{๔๔}	pat ^{๔๔} , phat ^{๔๔} , wi : ^{๔๔}	pat ^{๔๔} , phat ^{๔๔} , wi : ^{๔๔}
	พับ	pap ^{๔๔} , phap ^{๔๔}	pap ^{๔๔}	phap ^{๔๔}
	พราน	pa :n ^{๔๔} , pha :n ^{๔๔}	pa :n ^{๔๔} , pha :n ^{๔๔}	pha :n ^{๔๔}

สระ-uo- เฉพาะที่มาจากสระกลางต่ำ *a, a: ตามหลัง *cw- ในภาษาไทยดำโบราณ จะมีรูปแปร ๓ รูป ได้แก่ [uə], [a] และ [a:] คำที่มีการแปรจะพบรูปแปร [a] และ [a:] ตามหลังเสียงพยัญชนะควบกล้ำ [khw-] และ [kw-] ดังนี้

สระ	คำศัพท์	รูปแปรของกลุ่มอายุ		
		๖๐ ปีขึ้นไป	๓๕-๕๐ ปี	๑๘-๒๕ ปี
/uə-/ (< *a, a: ที่ ตามหลัง*cw-)		[uə], [a ː]	[uə]	[uə], [a], [a ː]
	คว่ำ	khuəṃ ^{๓๑}	khuəṃ ^{๓๑}	khuəṃ ^{๓๑} , khwam ^{๓๑}
	ขวาก	khuəʔ ^{๔๔}	khuəʔ ^{๔๔} , kuəʔ ^{๔๔}	khwaʔ ^{๔๔} , kwaʔ ^{๔๔}
	ควั่น	kuən ^{๔๕}	kuən ^{๔๕}	kuən ^{๔๕} , kwan ^{๔๕} , khwan ^{๔๕}
	ไขว่ (ห้าง)	khuəj ^{๓๔} , ka ːj ^{๓๔}	khuəj ^{๓๔} , kuəj ^{๓๔} , ka ːj ^{๓๔}	khuəj ^{๓๔} , khwa ːj ^{๓๔} , ka ːj ^{๓๔}
	ไขว้	khuəj ^{๓๕} , ka ːj ^{๓๕}	khuəj ^{๓๕} , kuəj ^{๓๕} , ka ːj ^{๓๕}	khuəj ^{๓๕} , khwa ːj ^{๓๕} , ka ːj ^{๓๕}
	ขวา	khuə ^{๒๒}	khuə ^{๒๒}	khwa ː ^{๒๒}

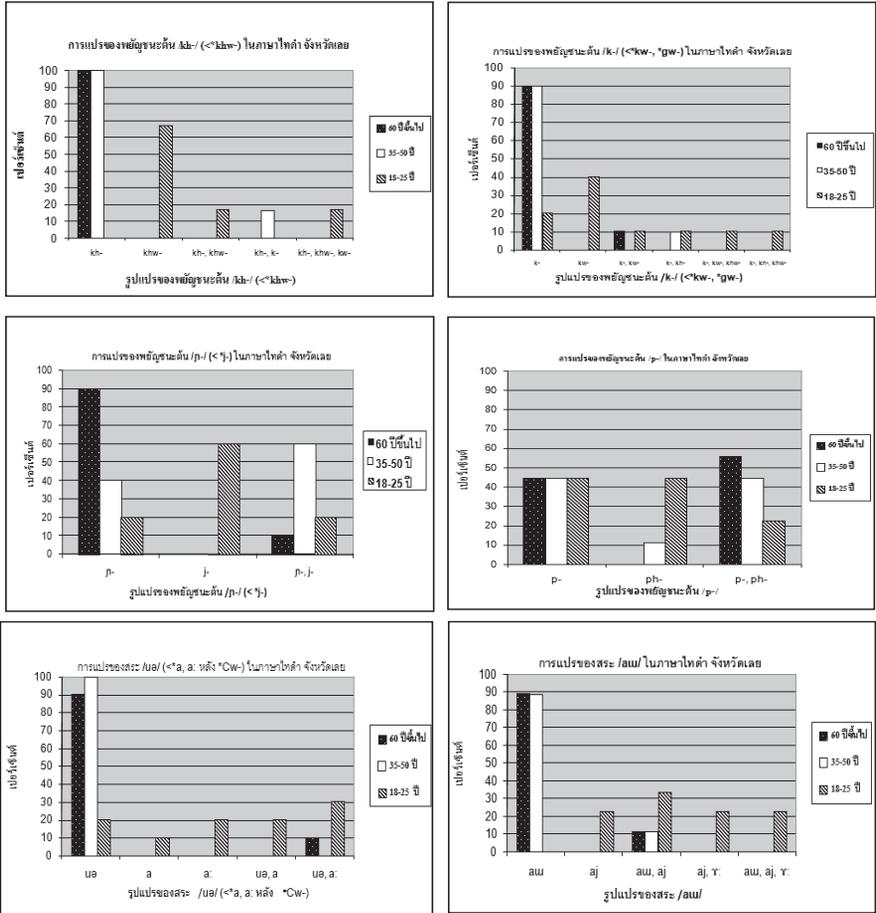
สระ	คำศัพท์	รูปแปรของกลุ่มอายุ		
		๖๐ ปีขึ้นไป	๓๕-๕๐ ปี	๑๘-๒๕ ปี
	กว้าง	kuəŋ ^{๓๑}	kuəŋ ^{๓๑}	kwa ɿŋ ^{๓๑}
	ควาย	(to ^{๒๒}) kuəj ^{๔๔} , kwa ɿj ^{๔๔}	(to ^{๒๒}) kuəj ^{๔๔}	(to ^{๒๒}) kuəj ^{๔๔} , (to ^{๒๒}) khuəj ^{๔๔} , khwa ɿj ^{๔๔}

สระ-aw- ที่มาจากสระประสม *aw ในภาษาไทยคำโบราณ มีรูปแปร ๓ รูป ได้แก่ [aw], [aj] และ [ɿ:] ผู้พูดกลุ่มวัยสูงอายุและวัยกลางคนพบว่าใช้รูปแปร [aj] อย่างละคำเท่านั้น คือ คำว่า /caw^{๒๒}/ 'ใจ' ผู้พูดคนที่ ๗ ในกลุ่มวัยสูงอายุออกเสียงเป็น [caj^{๒๒}] และคำว่า /jaw^{๔๔}/ 'ใย' ผู้พูดคนที่ ๕ ในกลุ่มวัยกลางคนออกเสียงเป็น [raj^{๔๔}] ส่วนผู้พูดกลุ่มวัยรุ่นพบว่าใช้ทั้งรูปแปร [aj] และ [ɿ:] เป็นจำนวนมากและบ่อยครั้ง ดังตัวอย่าง

สระ	คำศัพท์	รูปแปรของกลุ่มอายุ		
		๖๐ ปีขึ้นไป	๓๕-๕๐ ปี	๑๘-๒๕ ปี
/aw-/		[aw], [aj]		[aw], [aj], [ɿ ɿ]
	ใจ	caw ^{๒๒}	caw ^{๒๒}	caw ^{๒๒} , caj ^{๒๒}
	ใหม่	maw ^{๓๔}	maw ^{๓๔}	maw ^{๓๔} , maj ^{๓๔}

สระ	คำศัพท์	รูปแปรของกลุ่มอายุ		
		๖๐ ปีขึ้นไป	๓๕-๕๐ ปี	๑๘-๒๕ ปี
	ใบ (ไม้)	ba <u>u</u> ^{๒๒}	ba <u>u</u> ^{๒๒}	ba <u>u</u> ^{๒๒} , ba <u>j</u> ^{๒๒}
	สะไม้	pa <u>u</u> ^{๔๒}	pa <u>u</u> ^{๔๒}	pa <u>j</u> ^{๔๒}
	ไ้	ca <u>u</u> ^{๔๒} , ca <u>j</u> ^{๔๒} (คนที่๗)	ca <u>u</u> ^{๔๒}	ca <u>j</u> ^{๔๒} , sa <u>j</u> ^{๔๒}
	ไย	ɲa <u>u</u> ^{๔๔}	ɲa <u>u</u> ^{๔๔} , ɲa <u>j</u> ^{๔๔} (คนที่๕)	ja <u>j</u> ^{๔๔} , ɲɯ : ^{๔๔}
	ไห้	ha <u>u</u> ^{๓๑}	ha <u>u</u> ^{๓๑}	ha <u>u</u> ^{๓๑} , ha <u>j</u> ^{๓๑} , hɯ : ^{๓๑}
	ไส้	sa <u>u</u> ^{๓๔}	sa <u>u</u> ^{๓๔}	sa <u>u</u> ^{๓๔} , sa <u>j</u> ^{๓๔} , sɯ : ^{๓๔}
	ใหญ่	ɲa <u>u</u> ^{๓๔}	ɲa <u>u</u> ^{๓๔}	ɲa <u>j</u> ^{๓๔} , ɲɯ : ^{๓๔}

การแปรของพยัญชนะและสระในภาษาไทยคำบ้านนาป่าหนาดตามกลุ่มอายุที่มีแนวโน้มไปสู่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวข้างต้นสามารถแสดงร้อยละของการใช้รูปแปรของแต่ละพยัญชนะและสระ ดังภาพที่ ๑

ภาพที่ ๑ แผนภาพแสดงร้อยละของการใช้รูปแปรของพยัญชนะต้น /kh-, k-/ (< *khw-, *kw- *gw-), /j-/ (< *j-), /p-/ (< *b-) สระประสม /uə/ (<*a, a: ที่ตามหลังพยัญชนะต้นควบกล้ำ *cw-) และ /aw/ (<*au) ในผู้พูดภาษาไทยคำแต่ละกลุ่มอายุ

จากแผนภาพเปรียบเทียบร้อยละของการใช้รูปแปรของพยัญชนะและสระในภาษาไทยคำบ้านนาป่าหนาดพบว่าผู้พูดทุกกลุ่มอายุมีการใช้รูปแปรใหม่ โดยเฉพาะผู้พูดกลุ่มวัยรุ่นใช้รูปแปรใหม่ทุกรูป และมีระดับการใช้รูปแปรสูงกว่าในผู้พูดกลุ่มวัยสูงอายุและวัยกลางคนที่ไม่พบการใช้รูปแปรใหม่ในบางพยัญชนะและสระ

เมื่อพิจารณาถึงปัจจัยที่มีผลให้เกิดการใช้รูปแปรใหม่ของพยัญชนะและในทุกกลุ่มอายุอาจกล่าวได้ว่าส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากการสัมผัสภาษา (language contact) ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกภาษาที่มีอิทธิพลทั้งจากภาษากลุ่มลาวและภาษาไทยมาตรฐาน เนื่องมาจากผู้พูดชาวไทยคำบ้านนาป่าหนาดจัดเป็นผู้พูดสองภาษา (bilingual) หรือหลายภาษา (multilingual) ซึ่งหมายถึงผู้ที่พูดภาษาไทยคำเป็นภาษาแม่ทุกคนจะใช้ภาษาไทยคำในชีวิตประจำวันแล้ว ยังสามารถพูดภาษากลุ่มลาว/เลยหรือลาวเวียงจันทน์ และ/หรือสามารถพูดภาษาไทยมาตรฐานได้ เมื่อติดต่อสื่อสารกับผู้คนภายนอกก็อาจเกิดการสัมผัสภาษากับภาษาที่ต่างกัน ในบริเวณใกล้เคียงกันที่ลักษณะทางเสียงบางประการอาจจะมีอิทธิพลต่อกันและมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเสียงขึ้นได้ ทำให้มีโอกาสรับคำยืม (borrow) และปรับเสียงตามคำยืมโดยเฉพาะเสียงในภาษาไทยคำที่ปฏิภาคกับเสียงที่มาจากคำยืมในภาษากลุ่มลาวและภาษาไทยมาตรฐาน ดังได้แสดงการปฏิภาคของเสียงพยัญชนะและสระในภาษาไทยคำบ้านนาป่าหนาดที่มีการแปรทางเสียงเปรียบเทียบกับภาษากลุ่มลาวและภาษาไทยมาตรฐาน ในตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ การปฏิภาคของเสียงพยัญชนะและสระที่มีพัฒนาการจากภาษาไทยดั้งเดิมมาเป็นภาษาไทยคำ บ้านนาป่าหนาด ภาษากลุ่มลาว และภาษาไทยมาตรฐาน

ภาษาไทยดั้งเดิม (Li, ๑๙๗๗)	ภาษาไทยคำ โบราณ (L-Thongkum, ๒๐๐๒)	ภาษาไทยคำ ปัจจุบัน บ้านนาป่า หนาด	ภาษากลุ่มลาว (วีระพงศ์ มีสถาน ๒๕๔๓, สมเด็จ พระมหาวิรวงศ์ และคณะ ๒๕๑๕, Taengko ๑๙๘๗, Osatananda ๑๙๙๗)	ภาษาไทย มาตรฐาน
*b-	*b-	p-	ph-	ph- (พ-)
*g w-, *kw-	*g w-, *kw-	k-	k-	kw- (กว-, คว-)
* khw-	*khw-	kh-	kh-	khw- (คว-, ขว-)
*hɲ -, *ɲ - และ *j-	*hɲ -, *ɲ - และ *j-	ɲ -	ɲ -, j- (Osatananda, ๑๙๙๗)	j- (หญ-, ย-)
*ə	*a, a ɿ หลัง *cw-	uə	uə	a, a ɿ (อะ, อา)
*əɨ̯, *eɨ̯ / *ɛɨ̯, *oɨ̯	*aɯ	aɯ	aj	aj (ไอ)

การสัมผัสภาษานับได้ว่าเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการแปรทางเสียงซึ่งในงานวิจัยนี้จะเห็นได้จากการใช้รูปแบบใหม่ของผู้พูดในแต่ละกลุ่มอายุ ดังจะได้อธิบายตามระดับของการใช้รูปแบบของพยัญชนะและสระในภาษาไทยคำบ้านนาป่าหนาดต่อไป

รูปแปร [khw-] และ [kw-] ของพยัญชนะ /kh-/ (<*khw-) และ /k-/ (<*kw-, *gw-) เนื่องจากมีการใช้รูปแปรของพยัญชนะควบกล้ำทั้งสองรูปนี้ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะรูปแปร [khw-] ของพยัญชนะต้น /kh-/ (<*khw-) ที่พบเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่น ในขณะที่ผู้พูดกลุ่มวัยสูงอายุและวัยกลางคนยังใช้รูปแปรที่เป็นพยัญชนะต้นเดี่ยว ยกเว้นในคำว่า ‘ควาย’ ผู้พูดกลุ่มวัยสูงอายุจะออกเสียงแปรอิสระกันระหว่าง [to^{๒๒}] kuə^{๔๔} ~ kwa.j^{๔๔}] จึงทำให้พิจารณาได้ว่า การใช้รูปแปรดังกล่าวของผู้พูดกลุ่มวัยรุ่นไม่น่าเป็นการรักษาเสียงพยัญชนะควบกล้ำในภาษาไทยโบราณและพยัญชนะควบกล้ำ /kw-/ ที่พบจากงานวิจัยของชาคริต อนันทรวัณ (๒๕๒๑) ไว้แต่อย่างใด แต่น่าจะเป็นเพราะรับอิทธิพลจากคำยืมในภาษาไทยมาตรฐานที่ใช้เป็นสื่อการสอนในโรงเรียนซึ่งผู้พูดกลุ่มวัยรุ่นมีโอกาสได้เรียนภาษาไทยมาตรฐานอย่างเด็กไทยและสามารถพูดภาษาไทยมาตรฐานได้ ทำให้กลุ่มวัยรุ่นมีโอกาสสัมผัสกับภาษาไทยมาตรฐานมากกว่าอีกสองกลุ่มอายุ เพราะฉะนั้นการเปลี่ยนแปลงและการแปรของพยัญชนะต้น /kh-/ (<*khw-) และ /k-/ (<*kw-, *gw-) ในภาษาไทยดำบ้านนาป่าหนาดควรจะมีทิศทางดังแสดงตัวอย่างในภาพที่ ๒

	*cw-	>	cw- (/kw-)	>	c-	>	[cw-]
			(ชาคริต อนันทรวัณ, ๒๕๒๑)		(ภาษาไทยดำบ้านนาป่าหนาด)		
‘ขวา’	*khwa A๑	>	[khu :a ^๑]	>	khuə ^{๒๒}	>	[khwa : ^{๒๒}]
‘คว่า’	*khwa C๑	>	[khu :a ^m]	>	khuə ^{m๑๑}	>	[khuə ^{m๑๑} ~ kwa ^{m๑๑}]
‘กวาง’	*kwa aA๑	>	[kwa :ŋ ^๑]	~ >	kuəŋ ^{๒๒}	>	[kuəŋ ^{๒๒} ~ kwa :ŋ ^{๒๒}]
‘กว่าง’	*kwa aC๑	>	[kwa :ŋ ^m]	~ >	kuəŋ ^{m๑๑}	>	[kwa :ŋ ^{m๑๑}]

ภาษากลุ่มลาว/ปัจจุบันภายในภาษาไทยมาตรฐาน

ภาพที่ ๒ แผนภาพแสดงทิศทางการเปลี่ยนแปลงและการแปรของพยัญชนะต้น /kh-/ (<*khw-) และ /k-/ (<*kw-, *gw-) ในภาษาไทยดำบ้านนาป่าหนาด

จากตัวอย่างแสดงทิศทางการเปลี่ยนแปลงของพยัญชนะควบกล้ำในภาษาไทยคำโบราณจะเห็นได้ว่าในงานวิจัยของ ซาคริต อนันทราวัน (๒๕๒๑) ผู้พูดภาษาไทยบ้านนาป่าหนาดยังคงรักษาเสียงควบกล้ำไว้ได้ ๑ หน่วยเสียง คือ /kw-/ แต่เริ่มมีการแปรอิสระกับรูปแปรของพยัญชนะต้นเดี่ยวเกิดขึ้นแล้ว ทั้งนี้สามารถอธิบายได้ว่าอาจรับอิทธิพลมาจากภาษากลุ่มลาวซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกภาษา หรืออาจเกิดจากปัจจัยภายในภาษาที่มีการลดเสียงพยัญชนะควบกล้ำ *-w- เมื่อตามหลังด้วยสระกลางต่ำ *a, *aa มาเป็นพยัญชนะเดี่ยวเพื่อให้ออกเสียงง่ายขึ้น (simplification)

จากการศึกษาการแปรทางเสียงในภาษาไทยคำปัจจุบันบ้านนาป่าหนาดที่มีทิศทางของเสียงพยัญชนะกักเป็น [c- > cw-] พบว่าผู้พูดกลุ่มวัยรุ่นใช้รูปแปรที่เป็นเสียงควบกล้ำทั้งรูปแปร [khw-] ของพยัญชนะ /kh-/ (<*khw-) และรูปแปร [kw-] ของพยัญชนะ /k-/ (<*kw-, *gw-) ในระดับสูงเมื่อเทียบกับรูปแปรอื่นๆ ยกตัวอย่าง บางคำมีการแปรอิสระกันคือ ‘คว่า’ ในบางครั้งผู้พูดกลุ่มวัยรุ่นยังคงออกเสียงด้วยรูปแปรเดิม [khuəm^{๓๑}] แต่บางครั้งจะออกเสียงเป็น [khwam^{๓๑}] หรือคำว่า ‘ควัน’ ที่บางครั้งยังคงออกเสียง [kuən^{๓๑}] แต่บางครั้งก็ออกเสียงเป็น [khwan^{๓๑}] นอกจากนี้ในบางคำยังพบว่าผู้พูดกลุ่มวัยรุ่นมักใช้คำที่ต่างไปจากผู้พูดส่วนใหญ่ในวัยสูงอายุและวัยกลางคนโดยเฉพาะใช้คำศัพท์ในภาษาไทยคำที่มีเสียงปฏิภาคกับคำในภาษาไทยมาตรฐาน ทำให้ผู้พูดกลุ่มวัยรุ่นรับเสียงแปรเข้ามาใช้มากกว่าอีกสองกลุ่มอายุ เช่น คำว่า ‘กวาด’ กลุ่มวัยรุ่นส่วนใหญ่จะออกเสียงเป็น [kwa:t^{๓๑}] ตามเสียงปฏิภาคในภาษาไทยมาตรฐาน ในขณะที่ผู้พูดกลุ่มวัยสูงอายุทุกคนและวัยกลางคนส่วนมากจะใช้คำอื่นคือ [phiəw^{๓๑}] ที่มาจาก *phew C > *phew C๑ (ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ, ฉบับ ๒๕๔๕) แต่มีส่วนน้อยในวัยกลางคนที่หากใช้คำว่า ‘กวาด’ ก็จะออกเสียงคำนี้ด้วยรูปแปรเดิมคือ [kuət^{๓๑}] อยู่ทั้งหมด เช่นเดียวกับคำว่า ‘แขวน, ไหว่ (ห้ำง), ไหว้’ กลุ่มวัยรุ่นส่วนใหญ่จะออกเสียงตามเสียงพยัญชนะควบกล้ำในภาษาไทยมาตรฐานเป็น [khwɛ:n^{๓๑}], [khwaj^{๓๑}]

และ [khwaj^{๓๔}] ตามลำดับ ในขณะที่ผู้พูดอีกสองกลุ่มอายุมักจะใช้คำอื่นคือ ‘ห้อย’ [hwɔj^{๓๕}] ที่มาจากภาษาไทดำโบราณ *hwj C > *hwj C๑ (ริระพันธ์ เหลืองทองคำ, ต้นฉบับ ๒๕๔๕) แทนคำว่า ‘แขวน’ และใช้คำว่า ‘ก่าย’ [ka.j^{๓๔}] ที่มาจาก *kaaj B > *kaaj B๑ (ริระพันธ์ เหลืองทองคำ, ต้นฉบับ ๒๕๔๕) แทนคำว่า ‘ไขว่ (ห้าง)’ คือผู้พูดจะพูดว่า “เอามา ก่ายกัน” และคำว่า ‘ไขว่’ ผู้พูดก็จะใช้ว่า “เอา (แขวน) มาก่ายกันหรือก่ายกัน” นอกจากนั้นพบส่วนน้อยที่ยังคงใช้รูปแปรเดิม [khe:k^{๒๒}] และ [khuəj^{๓๔}, kuəj^{๓๔}] (คนที่ ๕ กลุ่มวัยกลางคน) เป็นต้น จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ผู้พูดกลุ่มวัยรุ่นรับเสียงจากคำยืมภาษาไทยมาตรฐานเข้ามาใช้มากกว่าภาษากลุ่มลาวหรือจากการเปลี่ยนแปลงภายในภาษาที่ยังคงใช้พูดอยู่มากในผู้พูดอีกสองกลุ่มอายุ การใช้รูปแปรพยัญชนะกัก [cw-] ในกลุ่มวัยรุ่นนี้ หากต่อไปยังรับอิทธิพลจากภาษาไทยมาตรฐานเป็นระยะเวลา นานมากขึ้นและมีการใช้มากขึ้นเรื่อย ๆ อย่างสม่ำเสมอ อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกลับไปเป็นพยัญชนะควบกล้ำอย่างเดิมในระบบพยัญชนะภาษาไทยคำบ้านนาป้าหนาดในอนาคตได้

รูปแปร [j-] ของพยัญชนะ /ɲ-/ (<*j-) เป็นรูปแปรที่พบการใช้ในระดับสูง โดยพบทุกคำเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่น เช่น คำว่า /ɲu:ŋ^{๔๔}/ ‘ยุง (นก)’ และ /ɲaw^{๔๔}/ ‘ใย’ ผู้พูดกลุ่มวัยรุ่นทุกคนออกเสียงเป็น [ju:ŋ^{๔๔}] และ [jaw^{๔๔}] ตามลำดับ ในผู้พูดกลุ่มวัยกลางคนพบว่าออกเสียงแปรอิสระกันระหว่างรูปแปรเดิมและรูปแปรใหม่ทุกคำ ส่วนกลุ่มวัยสูงอายุทุกคนยังคงใช้รูปแปรเดิมทั้งหมด ยกเว้นหนึ่งคำ คือ คำว่า /ɲaʔ^{๔๔}/ ‘ยาก’ ผู้พูดบางคนของกลุ่มวัยสูงอายุจะออกเสียงเป็น [ɲaʔ^{๔๔} ~ jaʔ^{๔๔}] พยัญชนะ /ɲ-/ ที่มาจาก *j- นี้ เมื่อศึกษาทางภาษาศาสตร์เชิงประวัติ (Li, ๑๙๗๗) พบว่า *j- ในภาษาไทยดั้งเดิมยังคงถูกรักษาเสียง j- ไว้ได้ในภาษาไทยมาตรฐาน ในขณะที่ภาษาลาวปัจจุบันจะเป็น ɲ- ดังนี้ /nǎə/ ‘cobweb’ /nǎŋ/ ‘peacock’ และ /nǎak/ ‘difficult, bad’ เช่นเดียวกับที่พบในภาษาเลย (Taengko, ๑๙๘๗) คือ คำว่า /ɲa:k ɛ/ ‘difficult’ เป็นต้น ในเรื่องนี้ Li (๑๙๗๗ : ๑๘๑) ได้กล่าวไว้ว่า “ภาษาลาวยังคงรักษาความแตกต่างของ *j- และ *ɲ- ไว้ได้โดยการมีพยัญชนะ ɲ- ที่กลายเป็น

เสียงมาจาก *j- และพยัญชนะ j- ที่กลายเป็นเสียงมาจาก *j- นอกจากความแตกต่างกันในเรื่องของวรรณยุกต์” ด้วยเหตุนี้จึงอาจพิจารณาได้ว่าพยัญชนะ *j- ได้กลายเป็น เป็น ɲ- ในภาษาไทยคำถิ่นบ้านนาป่าหนาดเนื่องมาจากอิทธิพลของภาษากลุ่มลาว เป็นที่น่าสังเกตว่าเสียง ɲ- ที่พบเฉพาะผู้พูดกลุ่มวัยสูงอายุและกลุ่มวัยกลางคน แต่ไม่พบในกลุ่มวัยรุ่นนี้ แสดงให้เห็นว่าผู้พูดกลุ่มวัยรุ่นไม่น่าจะรักษาเสียงดั้งเดิม j- ไว้ แต่น่าจะเกิดจากการรับอิทธิพลมาจากภาษาไทยมาตรฐานเช่นเดียวกับ รูปแปร [khw-] และ [kw-] ของพยัญชนะ /kh-/ (<*khw-) และ /k-/ (<*kw-, *gw-) ดังที่ได้กล่าวไปข้างต้น จึงอาจกล่าวได้ว่าเดิมภาษาไทยคำบ้านนาป่าหนาด มีการเปลี่ยนแปลงของเสียงพยัญชนะ *j- ในภาษาไทยดั้งเดิมมาเป็น ɲ- ตามภาษากลุ่มลาวอยู่ก่อน แล้วมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนกลับมาเป็น j- ในปัจจุบันตามภาษาไทยมาตรฐาน ทิศทางการเปลี่ยนแปลงของพยัญชนะ ɲ- (< *j-) ในภาษาไทยคำบ้านนาป่าหนาดจึงสันนิษฐานได้ว่า จะเปลี่ยนแปลงเสียงเป็น *j- > ɲ- > j- ในอนาคต

รูปแปร [ph-] ของพยัญชนะ /p-/ พบในผู้พูดกลุ่มวัยรุ่นมากกว่าอีกสองกลุ่มอายุ โดยรับเสียงมาจากคำยืมของภาษากลุ่มลาวและภาษาไทยมาตรฐาน เช่น คำว่า ‘พับ’ ขณะผู้พูดกลุ่มวัยกลางคนยังออกเสียงด้วยรูปแปรเดิม [pap^{๕๕}] และผู้พูดกลุ่มวัยสูงอายุออกเสียงด้วยรูปแปรเดิมกับรูปแปรใหม่เป็น [pap^{๕๕} ~ phap^{๕๕}] แต่กลุ่มวัยรุ่นจะใช้รูปแปรใหม่ [phap^{๕๕}] ทั้งหมด หรือในคำว่า ‘พรวาน’ ผู้พูดกลุ่มวัยสูงอายุและวัยกลางคนออกเสียงเป็น [pa:n^{๕๕} ~ pha:n^{๕๕}] แต่กลุ่มวัยรุ่นออกเสียงคำนี้เป็นเสียงพยัญชนะพ่นลม (ชนิด) [pha:n^{๕๕}] ทั้งหมด เป็นต้น อย่างไรก็ตาม รูปแปรใหม่ที่เกิดขึ้นนี้มีระดับของการใช้โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นที่น่าสนใจ เนื่องจากมีการใช้รูปแปรเดิม [p-] เมื่อเทียบกับรูปแปรใหม่ [ph-] อยู่ในระดับเดียวกัน (ดังแสดงในภาพที่ ๕.๓) จึงทำให้สันนิษฐานได้ว่าระดับการใช้พยัญชนะ /p-/ และรูปแปร [ph-] กำลังอยู่ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางเสียงที่มีการแข่งขันกันของรูปแปรแต่ละรูป (Competing sound change) ตามที่ Wang (๑๙๖๙ : ๑๕) ได้เสนอการ

สังเกตการเปลี่ยนแปลงของเสียงที่กำลังดำเนินอยู่ไว้ว่า “เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของเสียงสองเสียงใด ๆ ดำเนินอยู่ จะมีความเป็นไปได้อย่างมีนัยสำคัญที่รูปแปรของเสียงทั้งสองนั้นจะเกิดการแข่งขันซึ่งกันและกันอย่างมีรูปแบบ...การเปลี่ยนแปลงของเสียงดังกล่าวจะพิจารณาถึงระยะเวลาด้วย ยิ่งการเปลี่ยนแปลงของเสียงมีระยะเวลานานก็จะยิ่งเป็นไปได้มากที่รูปแปรทั้งสองจะมีการใช้จนถึงจุดเดียวกันจนทำให้เกิดการแข่งขันกัน และที่รูปแปรที่เลือกแล้วไว้” จากกระบวนการการแข่งขันกันของรูปแปรที่ส่งผลให้เกิดการเลือกรูปแปรอย่างมีรูปแบบและมีการใช้อย่างสม่ำเสมอ นั้น ทำให้พิจารณาพยัญชนะต้น /p-/ และรูปแปร [ph-] ได้ว่าขณะที่พยัญชนะต้น /p-/ เกิดการแปรระหว่าง [p-] และ [ph-] ของผู้พูดกลุ่มวัยสูงอายุและวัยกลางคนในระดับสูง แต่ในกลุ่มวัยรุ่นกลับใช้รูปแปร [ph-] ในระดับสูงเช่นเดียวกับรูปแปรเดิม แสดงว่าในภาษาไทยคำปัจจุบันบ้านนาป่าหนาดกำลังเกิดการแข่งขันกันของรูปแปร [p-] และ [ph-] ในผู้พูดกลุ่มวัยรุ่น และต่อไปหากผู้พูดในกลุ่มวัยรุ่นยังใช้รูปแปรที่เป็นเสียงพ่นลม (ธนิศ) [ph-] ในระดับที่มากขึ้นเรื่อย ๆ อย่างสม่ำเสมอ รูปแปรนี้อาจถูกนำมาใช้แทนที่พยัญชนะไม่พ่นลม (ลิติล) /p-/ ที่เป็นลักษณะเฉพาะของภาษาไทยดำตามที่ Chamberlain (๑๙๗๕) และ Hartmann (๑๙๘๐) ได้จัดให้ภาษาไทยดำอยู่ในกลุ่มที่มีการกลายเสียงจากเสียงพยัญชนะต้นกักตังเดิมเสียงก้องเป็นเสียงไม่ก้อง ไม่พ่นลม (ลิติล) *b > p ได้

รูปแปร [a, a:] ของสระ /uə/ (<*a, *a: ที่ตามหลัง *cw-) ผู้พูดกลุ่มวัยรุ่นใช้รูปแปร [a, a:] ของสระ /uə/ คู่บนข้างสูงทั้งที่ปรากฏในคำเพียงรูปแปรเดียวและที่ปรากฏร่วมกับรูปแปรเดิม โดยเฉพาะรูปแปร [a] ที่พบเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่น ในขณะที่ผู้พูดกลุ่มวัยกลางคนยังคงใช้รูปแปรเดิม [uə] อยู่ทุกคน ส่วนผู้พูดกลุ่มวัยสูงอายุพบหนึ่งคำที่ออกเสียงแปรระหว่างรูปแปรเดิมกับรูปแปรใหม่ คือ คำว่า [(to^{๒๒}) kuə]^{๑๔} ~ kwa:]^{๑๔} ‘ควาย’ จึงทำให้พิจารณาได้ว่าการใช้รูปแปรดังกล่าวของผู้พูดกลุ่มวัยรุ่นไม่น่ารักษาสีเสียงสระในภาษาไทยดำโบราณไว้ แต่เป็นเพราะรับอิทธิพลจากคำยืมในภาษาไทยมาตรฐานเช่นเดียวกับการเปลี่ยนแปลง

และการแปรของพยัญชนะต้น /kh-/ (<*khw-) และ /k-/ (<*kw-, *gw-) โดยคำที่มีการแปรจะพบรูปแปร [a, a:] ตามหลังพยัญชนะต้นควบกล้ำ [khw-, kw-] ดังนั้นการแปรของสระ /uə/ (<*a, *a: ที่ตามหลัง *cw-) ในภาษาไทยตำบลบ้านนาป่าหนาด ควรจะมีทิศทางเป็น *a, *a: > [uə > a, a:] ในอนาคต

รูปแปร [aj] และ [ɤ:] ของสระ /aw/ (<*aw) เมื่ออธิบายทางภาษาศาสตร์เชิงประวัติกล่าวได้ว่า สระ *əi ในภาษาไทยดั้งเดิม (Li, ๑๙๗๗) จะกลายเป็น aj ในภาษาไทยมาตรฐานและภาษากลุ่มลาวปัจจุบัน ขณะที่ในภาษาไทยยังคงรักษาเสียง aw ไว้ได้ อย่างไรก็ตาม สระดังกล่าวพบว่ามีมีการแปรเกิดขึ้นโดยรับรูปแปร [aj] มาจากทั้งในภาษาไทยมาตรฐานและภาษากลุ่มลาว ซึ่งพบมากในกลุ่มวัยรุ่นทั้งที่ปรากฏร่วมกับรูปแปรเดิมและที่ใช้เฉพาะรูปแปรใหม่ในผู้พูดทุกคน ได้แก่ คำว่า [paɯ^{๔๑}] ‘สะใภ้’ และคำว่า [caj^{๔๑} ~ saj^{๔๑}] ‘ใช้’ ส่วนผู้พูดอีกสองกลุ่มอายุพบการใช้รูปแปรใหม่ที่ปรากฏร่วมกับรูปแปรเดิมอย่างละคำเท่านั้น ได้แก่ คำว่า [caj^{๔๒}] (คนที่ ๗) ‘ใช้’ ในผู้พูดกลุ่มวัยสูงอายุ และคำว่า [ɯaj^{๔๔}] (คนที่ ๕) ‘โย’ ในผู้พูดกลุ่มวัยกลางคน

สระประสม /aw/ ยังมีอีกรูปแปรหนึ่งที่น่าสนใจและพบว่ามีใช้เฉพาะในกลุ่มวัยรุ่น คือ รูปแปร [ɤ:] ซึ่งจะปรากฏในคำร่วมกับรูปแปรเดิม [aw] หรือรูปแปรใหม่ [aj] ได้แก่ คำว่า [ɯaj^{๔๔} ~ jɤ:^{๔๔}] ‘โย’ คำว่า [ɯaj^{๓๔} ~ ɯɤ:^{๓๔}] ‘ใหญ่’ คำว่า [haw^{๓๑} ~ haj^{๓๑} ~ hɤ:^{๓๑}] ‘ให้’ และในคำว่า [saw^{๓๔} ~ saj^{๓๔} ~ sɤ:^{๓๔}] ‘ใส่’ เนื่องจากไม่พบสระ /ɤ:/ ในภาษาแวดล้อมที่มีเสียงปฏิภาคกับคำในภาษาไทยตำบลบ้านนาป่าหนาด จึงทำให้สันนิษฐานได้ว่ารูปแปร [ɤ:] ของสระ /aw/ น่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากปัจจัยภายในภาษา (internal factors) โดยผู้พูดจะออกเสียงสระให้สั้นลงจากสระประสมกลายเป็นสระเดี่ยว (monophthongization) เพราะออกเสียงสะดวกกว่า ซึ่งเรียกได้ว่าเป็นการแปรทางเสียงที่เกิดจากความพยายามออกเสียงให้ง่ายขึ้น (simplification) ของผู้พูดจากการพบรูปแปร [aj] และ [ɤ:] นี้ชี้ให้เห็นว่าสระประสม /aw/ กำลังอยู่

ในกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงทางเสียงโดยเป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้พูดในกลุ่มวัยรุ่นไม่พบการใช้รูปแปรเดิมที่ปรากฏในคำเพียงเดียว ๆ หากต่อไป ผู้พูดในกลุ่มวัยรุ่นยังใช้รูปแปร [aj] และ [ɤ:] ในระดับที่มากขึ้นเรื่อย ๆ อย่างสม่ำเสมอ รูปแปรดังกล่าวอาจถูกนำมาใช้แทนที่สระ /aw/ ในภาษาไทยคำที่ยังคงรักษาระยะประสมในภาษาไทยดั้งเดิม *iə *uə *aə > iə uə ə aw ไว้ได้ (Kullavanijaya and L-Thongkum, ๑๙๙๙)

เนื่องจากพบการใช้รูปแปร [khw-], [kw-], [j-], [ph-], [a, a:] และ [aj, ɤ:] ของพยัญชนะ /kh-/ (<*khw-), /k-/ (<*kw-, *gw-), /ŋ-/ (<*hŋ-, *ŋ- และ *j-), /p-/ และสระ /-uə-/ (< *a, a: ที่ตามหลัง *cw-), /aw/ (<*aw), อยู่มาก โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นและบางรูปแปรใช้มากกว่ารูปแปรเดิม รูปแปรดังกล่าวนี้จึงเป็นรูปแปรที่มีแนวโน้มสูงกว่ารูปแปรของพยัญชนะอื่น ๆ ที่อาจจะเกิดการเปลี่ยนแปลงทางเสียงขึ้นได้ในอนาคต

จากข้างต้น สามารถอธิบายปรากฏการณ์การแปรของเสียงพยัญชนะและสระโดยรวมได้ว่า หน่วยเสียงบางหน่วยเสียงไม่มีการแปร บางหน่วยเสียงเกิดการแปรทางเสียงซึ่งมีทั้งการแปรกระจายในหลายกลุ่มอายุและการแปรของผู้พูดในกลุ่มอายุเดียวกัน โดยเฉพาะในผู้พูดกลุ่มวัยรุ่นที่พบว่าใช้รูปแปรใหม่มากที่สุดโดยใช้ทุกรูปแปร และเป็นระดับที่สูงกว่าผู้พูดในกลุ่มวัยสูงอายุและวัยกลางคน และเมื่อพิจารณาถึงปัจจัยทางสังคมก็กล่าวได้ว่าผู้พูดกลุ่มวัยรุ่นมีการแปรที่เกิดจากการสัมผัสภาษา (language contact) ซึ่งส่งผลให้เกิดการรับรูปแปรใหม่ของพยัญชนะจากคำยืมในภาษาไทยมาตรฐานที่มีเสียงปฏิภาคกับคำในภาษาไทยคำเข้ามาใช้มากกว่าภาษากลุ่มลาว โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาการแปรของเสียงพยัญชนะจะพบว่า การสัมผัสภาษา (language contact) มีความสัมพันธ์กับตัวแปรอายุของผู้พูด กล่าวคือ หากในคำที่พยัญชนะของภาษากลุ่มลาวและภาษาไทยมาตรฐานมีเสียงปฏิภาคแตกต่างกัน ผู้พูดกลุ่มวัยรุ่นซึ่งเป็นกลุ่มที่มีโอกาสใช้ภาษาไทยในโรงเรียนและมีการสัมผัสภาษากับภาษาไทยมาตรฐาน จะยืมเสียงจากอิทธิพล

ของภาษาไทยมาตรฐานเข้ามาใช้มากกว่าผู้พูดกลุ่มวัยสูงอายุและวัยกลางคนที่ไม่ได้อยู่ในวัยเรียนจึงไม่ได้ใช้ภาษาไทยในโรงเรียน ดังนั้นน่าจะรับอิทธิพลจากภาษากลุ่มลาวที่มีการสัมผัสภาษากันมาเป็นระยะเวลาช้านานหรือจากการเปลี่ยนแปลงภายในภาษาที่ยังคงใช้พูดส่วนใหญ่มากกว่า และนอกจากปัจจัยทางสังคมภายนอกภาษาดังกล่าวแล้ว เฉพาะรูปแปร [x:] ของสระประสม /au/ ในผู้พูดกลุ่มวัยรุ่นนั้น สันนิษฐานว่าเป็นการแปรที่เกิดจากปัจจัยภายในภาษาขึ้นด้วย

๑) สรุปการแปรที่มีแนวโน้มไปสู่การเปลี่ยนแปลงของเสียงพยัญชนะกับสระบางเสียงในภาษาไทยตำบลบ้านนาป่าหนาด

นักภาษาศาสตร์สังคมเชื่อว่า การแปรทางเสียงที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอก็คือการเปลี่ยนแปลงที่กำลังดำเนินอยู่ ถึงแม้จะเป็นการเปลี่ยนแปลงที่ยังไม่สิ้นสุด แต่ก็สามารถคาดการณ์อนาคตของเสียงได้โดยใช้การสังเกตในเวลาเสมือนจริง กล่าวคือ ใช้การสังเกตการแปรในปัจจุบันของคนที่มีอายุลดหลั่นกัน โดยเปรียบเทียบภาษาของผู้ที่มีอายุมากเป็นภาษาที่กำลังจะเป็นอดีต ภาษาของผู้พูดวัยกลางคนเป็นภาษาในปัจจุบัน และภาษาของผู้พูดที่มีอายุน้อยเปรียบกับภาษาในอนาคต

ผลจากงานวิจัยนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของนักภาษาศาสตร์สังคม โดยแสดงให้เห็นการแปรทางเสียงที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ ดังนี้ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของเสียงใด ๆ ที่กำลังดำเนินอยู่ ณ ช่วงเวลาหนึ่งเมื่อเวลาผ่านไปหากรูปแปรเดิมกับรูปแปรใหม่ถูกใช้จนถึงจุดเดียวกันและทำให้เกิดการแข่งขันกันของรูปแปรแต่ละรูป จนถึง ณ อีกจุดเวลาหนึ่งในอนาคต รูปแปรใหม่ชนะและรูปแปรเก่าหายไป การเลือกรูปแปรดังกล่าวก็จะเสร็จสมบูรณ์ และเมื่อมีการใช้รูปแปรที่เลือกแล้วนั้นอย่างสม่ำเสมอ การเปลี่ยนแปลงของระบบก็เกิดขึ้น

เมื่อพิจารณาการแปรเสียงในภาษาไทยดำบ้านนาป่าหนาดของผู้พูดกลุ่มวัยรุ่น (๑๘-๒๕ ปี) สามารถแสดงให้เห็นปรากฏการณ์การแปรเสียงที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอ และมีแนวโน้มของ การเปลี่ยนแปลงทางเสียงที่กำลังดำเนินอยู่ ดังนี้

๑. พยัญชนะต้น kh- และ k- (< *khw- และ *kw-, *gw-) ในอนาคตมีแนวโน้มว่าจะเปลี่ยนกลับไปเป็นพยัญชนะควบกล้ำ khw- และ kw- เพราะอิทธิพลของภาษาไทยมาตรฐาน

๒. พยัญชนะต้นก้องกังวาน ŋ- (< *j-) ปัจจุบันถึงแม้จะยังคงมีพยัญชนะต้น ŋ- ที่ได้รับอิทธิพลของภาษากลุ่มลาว แต่มีแนวโน้มว่าในอนาคตจะเปลี่ยนเป็น j- ตามอิทธิพลของภาษาไทยมาตรฐาน

๓. พยัญชนะต้นก้องโฆชะ p- (< *b-) มีแนวโน้มจะเปลี่ยนเป็นพยัญชนะมีลม ph- เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากภาษากลุ่มลาวและภาษาไทยมาตรฐาน

๔. สระประสม uo เฉพาะที่มาจาก *a, *a: ตามหลัง *cw- มีแนวโน้มว่าเสียงนี้จะเปลี่ยนเป็น a และ a: ในอนาคต ทั้งนี้เพราะอิทธิพลจากภาษาไทยมาตรฐาน

๕. ภาษาไทยดำบ้านนาป่าหนาดยังคงมีสระประสม aw ซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของภาษาไทยดำที่ยังรักษาสระในภาษาไทยดั้งเดิมไว้ได้อยู่ แต่มีแนวโน้มจะเปลี่ยนไปในอนาคต เนื่องจากผู้พูดกลุ่มวัยรุ่น (๑๘-๒๕ ปี) ไม่พบการใช้สระนี้

๒ ชิงอรรถ

- ๑ บทความวิจัยนี้มีเนื้อหาจากส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ของผู้วิจัยเรื่อง “การแปรและการเปลี่ยนแปลงทางเสียงในภาษาไทยดำ” (๒๕๕๖)
- ๒ ในงานวิจัยนี้ใช้คำว่า “ภาษาไทยดำ” ตามที่เจ้าของภาษาซึ่งหมายถึงคนในหมู่บ้านนาป่าหนาด ตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย ใช้เรียกภาษาของตนเอง และใช้ในความหมายที่ครอบคลุมทั้งภาษาไทยดำที่มีผู้พูดในประเทศเวียดนาม ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศไทย
- ๓ ภาษาไทยดำโบราณ (Old Tai Dam) เป็นภาษาแม่หรือภาษาโบราณที่ได้จากการนำภาษาลูกต่างๆ มาเปรียบเทียบกันตามวิธีการศึกษาแนวภาษาศาสตร์เปรียบเทียบ (Comparative method) โดยคำที่เก็บมานี้เรียกว่า คำโบราณ (cognate) ที่เชื่อว่ามีใช้อยู่ในสมัยโบราณและคำเหล่านี้ตกทอดมาจนถึงภาษาลูกหลานในปัจจุบัน การสืบสร้างภาษาไทยดำโบราณมีความสำคัญยิ่งต่อการศึกษารูปแบบและการเปลี่ยนแปลงของระบบเสียงภาษาไทยดำถิ่นต่างๆ ในงานวิจัยนี้ โดยใช้เป็นตัวตั้งแทนภาษาโบราณหรือภาษาแม่ในการแสดงกฎการกลายเสียงเพื่ออธิบายว่ามีกรกลายเสียงจากภาษาไทยดำโบราณมาเป็นเสียงภาษาไทยดำปัจจุบันหรือภาษาลูกอย่างไร

L-Thongkum (๒๐๐๒) ได้สืบสร้างภาษาไทยดำโบราณตามแนวภาษาศาสตร์เปรียบเทียบเชิงประวัติจากข้อมูลภาษาไทยดำปัจจุบันทั้งหมด ๑๐ ถิ่น ภาษาไทยดำถิ่นต่างๆ ในประเทศเวียดนาม ๘ ถิ่น และอีกสองถิ่นคือภาษาไทยดำถิ่นหลวงน้ำทาในประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและภาษาไทยดำถิ่นเขาย้อยจังหวัดเพชรบุรี ในประเทศไทย ผลการสืบสร้างพยัญชนะและสระภาษาไทยดำโบราณ สรุปได้ดังนี้

พยัญชนะต้นเดี่ยว ๓๙ หน่วยเสียง ได้แก่

พยัญชนะต้นเดี่ยวภาษาไทยคำโบราณ					
กักอโฆษะ สติล	*p-	*t-	*c-	*k-	*ʔ -
กักอโฆษะ ธนิต	*ph-	*th-		*kh-	
กักโฆษะ	*b-	*d-	*ɟ -	*g -	
กักบิบนเส้นเสียงโฆษะ	*ʔ b-	*ʔ d-			
เสียดแทรกอโฆษะ	*f-	*s-		*x-	*h-
เสียดแทรกโฆษะ	*v-	*z-		*ɣ -	*ɦ -
ก้องกังวานอโฆษะ	*hm-	*hn-	*hŋ -	*hŋ-	
	*hw-	*hl-			
ก้องกังวานบิบนเส้นเสียงโฆษะ			*ʔ ŋ -	*ʔ ŋ	
		*ʔ l-	*ʔ j-		
ก้องกังวานโฆษะ	*m-	*n-	*ŋ -	*ŋ-	
	*w-	*l-	*j-		

พยัญชนะต้นควบกล้ำ ๖ หน่วยเสียง ได้แก่

พยัญชนะต้นควบกล้ำภาษาไทยคำโบราณ		
*kw-	*khw-	*hŋw-
*g w-	*ɣ w-	*ŋw-

พยัญชนะท้าย ๘ หน่วยเสียง ได้แก่

พยัญชนะท้ายภาษาไทยโบราณ		
*-p	*-t	*-k
*-m	*-n	*-ŋ
*-w	*-j	

สระเดี่ยวเสียงสั้น ๙ หน่วยเสียง สระเดี่ยวเสียงยาว ๖ หน่วยเสียง (ปรากฏเฉพาะหน้า *-k) สระประสมเสียงสั้น ๔ หน่วยเสียง และสระประสมเสียงยาว ๓ หน่วยเสียง (ปรากฏเฉพาะหน้า *-k) ได้แก่

สระเดี่ยวภาษาไทยโบราณ					
สระเดี่ยวเสียงสั้น			สระเดี่ยวเสียงยาว (ปรากฏเฉพาะหน้า *-k)		
*i	*๓	*u	*ii	*๓๓	*uu
*e	*๕	*o			
*ε	*a	*๖	*εε	*aa	
			*๖๖		
สระประสมภาษาไทยโบราณ					
สระประสมเสียงสั้น			สระประสมเสียงยาว (ปรากฏเฉพาะหน้า *-k)		
*i๑	*๓๑	*u๑	*a๓	*ii๑	*๓๓๑
					*uu๑

ผลการสืบสร้างวรรณยุกต์ภาษาไทยโบราณ L-Thongkum (๒๐๐๒) ได้สืบสร้างวรรณยุกต์ภาษาไทยด้าระยะแรกให้มี ๓ หน่วยเสียงในพยางค์เป็นระยะที่สอง เป็นระยะแตกตัวของเสียง (Splitting stage) เกิดการแตกตัว

ของวรรณยุกต์แบบสองทางจากอิทธิพลของการสูญเสียความก้องของพยัญชนะต้นกัก/ เสียดแทรกดั้งเดิม (devoicing of initial obstruents) ทำให้ระบบวรรณยุกต์ภาษาไทยดำโบราณ ๓ หน่วยเสียง กลายมาเป็นระบบวรรณยุกต์ ๖ หน่วยเสียง ในระยะที่สาม ระยะเปลี่ยนกลับของวรรณยุกต์ (Shifting/ Flip-flop stage) วรรณยุกต์สูงทั้งหมดในระยะที่สองจะเปลี่ยนเป็นวรรณยุกต์ต่ำและวรรณยุกต์ต่ำทั้งหมดจะเปลี่ยนเป็นวรรณยุกต์สูง ในระยะสุดท้าย คือระยะปัจจุบัน (Present stage) ทุกวรรณยุกต์ยังคงรักษาสัทลักษณะเดิมในระยะที่สามไว้ ยกเว้นวรรณยุกต์สูงขึ้น (*B๒) เปลี่ยนมาเป็นวรรณยุกต์กกลางระดับใน B๒ นอกจากนี้ยังพบลักษณะการบีบเส้นเสียงในวรรณยุกต์ *C๑ เฉพาะในถิ่นเมืองน้ำทาและเขาย้อย ดังต่อไปนี้

ระยะโบราณ (Old stage)	*A = วรรณยุกต์ ระดับ	*B = วรรณยุกต์ ขึ้น	*C = วรรณยุกต์ ตก
ระยะแตกตัวของเสียง (Splitting stage)	*A๑ = สูงระดับ *A๒ = ต่ำระดับ	*B๑ = สูงขึ้น *B๒ = ต่ำขึ้น	*C๑ = สูงตก *C๒ = ต่ำตก
ระยะเปลี่ยน (Shifting/ Flip-flop stage)	*A๑ = ต่ำระดับ *A๒ = สูงระดับ	*B๑ = ต่ำขึ้น *B๒ = สูงขึ้น	*C๑ = ต่ำตก *C๒ = สูงตก
ระยะปัจจุบัน (Present stage)	A๑ = ต่ำระดับ A๒ = สูงระดับ	B๑ = ต่ำขึ้น B๒ = กลางระดับ	C๑ = ต่ำตก C๒ = สูงตก

๒ อักษรอ้างอิง

ภาษาไทย

กันทิมา วัฒนประเสริฐและสุวัฒนา เลี่ยมประวัตติ. (๒๕๓๑). **รายงานการวิจัยระบบเสียงภาษาลาวของกลุ่มน้ำท่าจีน**. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กาญจนา พันธุ์คำ. (๒๕๒๓). **ลักษณะเฉพาะด้านเสียงของภาษาลาวในอำเภอเมืองจังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชาคริต อนันทรวัน. (๒๕๒๑). **ระบบหน่วยเสียงในภาษาไทยคำ หมู่บ้านนาป่าหนาดตำบลเขาแก้ว อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ. (๒๕๔๕). **คลังศัพท์ไทดำดั้งเดิม**. (ต้นฉบับ).

ปราณี กุลละวณิชย์. (๒๕๒๗). **ภาษาไทยเปรียบเทียบ**. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พจนานุกรม ภาคอีสาน-ภาคกลาง. (๒๕๑๕). กรุงเทพฯ : บริษัท สหธรรมิก จำกัด.

พจนานุกรมลาว-ไทย. (๒๕๔๓). กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล. (๒๕๔๖). **การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์ วรรณศึกษาภาษากลุ่มลาว**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พุทธชาติ ธัญชยานนท์. (๒๕๓๖). **การเกิดความต่างด้านความสั้นยาวของสระกลางและสระต่ำในภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เพชรตะบอง ไพศุณีย์. (๒๕๕๓). **การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมของไทดำในกระแสการเปลี่ยนแปลง : วรรณศึกษาเปรียบเทียบไทดำในประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.

รสริน เสือส่อสิทธิ. (๒๕๓๕). ระบบเสียงภาษาลาวโซ่ง หมู่บ้านดอนเตาอิฐ ตำบลรางหวาย อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี. สารนิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วีไลลักษณ์ เดชะ. (๒๕๓๐). ศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงของภาษาไทย ๖ ภาษาที่พูดในอำเภอท่าตะโก จังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์ปริญญา-มหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมทรง บุรุษพัฒน์. (๒๕๕๔). ระบบเสียงภาษาไทยดำ/ไทยโซ่ง. วารสารภาษาและวัฒนธรรม. ๓๐ (๑), ๑๔๑-๑๖๗.

_____. (๒๕๕๕). การแปรพยัญชนะและสระ. (ต้นฉบับ).

สุภัตรา จิรนนทนากรณ์, อัญชลี สิงห์น้อย และศิริพร มณีชู. (๒๕๔๖). รายงานการวิจัยเรื่องระบบไวยากรณ์ในภาษาไทยโซ่ง. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร.

โสภิตา ถาวร. (๒๕๕๖). การแปรและการเปลี่ยนแปลงทางเสียงในภาษาไทยดำ. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเอเชีย มหาวิทยาลัยมหิดล.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (๒๕๔๔). ภาษาศาสตร์สังคม (พิมพ์ครั้งที่ ๓). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อรพันธ์ อุณากรสวัสดิ์. (๒๕๓๖). ศึกษาเปรียบเทียบระบบเสียงภาษาผู้ไทกับภาษาลาวโซ่ง. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

อัญชลี บุรณะสิงห์. (๒๕๓๑). วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงการใช้ถ้อยคำของคนสามระดับอายุในภาษาไทยโซ่ง. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาภาษาศาสตร์และภาษาเอเชียอาคเนย์ สถาบันวิจัยภาษาและวัฒนธรรมเพื่อพัฒนาชนบท มหาวิทยาลัยมหิดล.

ภาษาไทยอังกฤษ

Brown, Marvin J. (၁၉၆၅). **From Ancient Thai to Modern Dialects**. Bangkok : Social Science Association Press of Thailand.

Chamberlain, James R. (၁၉၆၅). **A new look at the history and classification of the Tai languages**, in Studies in Tai Linguistics in Honor of William J. Gedney, (pp. ၄၉-၆၆). Bangkok : Central Institute of English Language Office of State Universities.

Fippinger, Jay and Dorothy. (၁၉၆၄). **Black Tai Phonemes, with Reference to White Tai**. Anthropological Linguistics ၁၂.၈ : ၈၈-၉၆.

Gedney, William J. (၁၉၆၄). **A Comparative sketch of White, Black and Red Tai. The Social Review**. Special Number ၁၄ : ၁-၄၆.

_____. (၁၉၆၂). **A Checklist for Determining Tones in Thai Dialects, Studies in Linguistics in Honor of George L. Trager**. The Hague : Moulton.

Hartmann, John. (၁၉၉၈). **A Linguistic Geography and History of Tai Meuang-Fai (Ditch-Dike) Techno-Culture**. Journal of Language and Linguistics, ၁၆ (၂), ၆၆-၁၀၀.

L-Thongkum, T. (၂၀၀၂). **Old Tai Dam (Black Tai) and the Meanings of Ambiguous Words in Modern Thai Elaborate Expressions**. Paper presented at the ၁၂th Annual Conference of the Southeast Asian Linguistics Society (SEALS XII), May ၁၆-၁၈, ၂၀၀၂. Northern Illinois University, DeKalb.

Li, Fang – kuei. (၁၉၆၀). **A Tentative Classifications of Tai Dialects. Culture in History Essay in Hornor of Paul Radin**, (pp. ၉၆၁-၉၆၉). New York : Columbia University Press.

- _____. (๑๙๗๗). **A handbook of Comparative Tai.** Hawaii : The University Press of Hawaii.
- Labov, William A. (๑๙๗๒). **Sociolinguistic Patterns.** Pennsylvania : University of Pennsylvania Press.
- _____. (๑๙๘๖). **The social origins of sound change.** Florida : Academic Press.
- Orapin, Maneewong. (๑๙๘๗). **A Comparative Phonological Study of Lao Song in Pechburi and Nakhom Pathom Provinces.** MA Thesis, Mahidol University.
- Wang, William S-Y. (๑๙๖๙). **Competing Changes as a Cause of Residue.** Language, ๔๕, ๙-๒๕.